

doklada, ki naj zboljša socialno bedo, socialni položaj. Minister pravi, da mora učitelj, ki ni poročen z učiteljico, skrbeti za svojo ženo, za katero dobiva še manjše dnevnice. Položaj otežkočuje tudi to, da pridejo v poštev tudi uradniki, ki imajo učiteljice za žene. Srbski in hrvatski del učiteljstva je praverjen, da tu ne pridejo do uspeha, zato se o tem že nič več ne govori in ne razpravlja.

Plače meščanskega učiteljstva.

Enako težka stvar je regulacija plač meščanskega učiteljstva. V Srbiji nimajo meščanske šole, zato jih ne omenja zakon z dne 23. julija 1919 in ne odmerja plač meščanskemu učiteljstvu. Tudi v tem vprašanju se venomer predbaciva poverjeništvu, da ne stori svoje dolžnosti. Jaz pa pravim, da v nobeni zadevi nisem tolikokrat posredoval pri vseh merodajnih faktorjih, kakor ravno v zadevi plač meščanskega učiteljstva. Vsa prizadevanja v tem pogledu sem opisal v »Učiteljskem Tovarišu«. Žal, da je bil ves trud zaman. Pa če je stvar enkrat zavojena, je zavojena in se le težko spravi zopet na pravi tir. Tudi v tej zadevi sva posredovala s tovarišem Gnušom pri ministrstvu prosvete, ko sva se mudila v Beogradu. Dne 25. aprila ob 3. popoldne naju je sprejel g. minister Pribičević. Na mojo intervencijo v zadevi plač meščanskega učiteljstva je odgovoril: Na noben zakon, na nobeno naredbo ne morem nasloniti resolucije tega vprašanja, ne na regulacijo plač srednješolskega učiteljstva ne na ono državnih nameščencev. Napraviti bi se morala posebna naredba, kar je pa sedaj nemogoče, ker bi vzbudilo opravičeno nevoljo med srednješolskim učiteljstvom, da se učiteljstvu osnovnih šol zopet zboljšujejo plače, prejemki učiteljstva srednjih šol in javnih nameščencev pa še vedno niso urejeni. V novem šolskem zakonu, ki pride po sprejetju ustave v parlamentu v razpravo, se bo ugodilo zahtevam meščanskega učiteljstva. Dotlej potrpljenje! Tako g. minister. Kaj naj sedaj še ukrenemo, da pride meščansko učiteljstvo do pravičnih svojih zahtev? Vem, da bo vstala danes gospa Godčeva iz Limbuša in z njo lastno zgovornostjo poudarjala, da se zakonskim dvojicam godi krivica. Z isto in še večjo pravico smejo trdit, da meščanski učitelji, ker ne dobe plače za svoje delo. Oba dela sta v pravu, a kar se doseči ne da, ne moremo izsiliti.

Zboževanje glavnega odbora UJU v Beogradu.

Od 23. do 27. aprila letos se je vršila seja glavnega odbora UJU v Beogradu. Na lanskem beograjskem kongresu sta bila izvoljena v ta odbor izmed slovenskega dela učiteljstva Gangl in jaz. Ker Gangl zaradi preobilo drugih poslov ni mogel sprejeti izvolitve, je stopil na njegovo mesto tovariš Gnuš. Glavni odbor je odobril spremembo.

Poleg običajnih točk so bile na dnevnem redu tri važne zadeve:

1. odstop predsednika Čede Todorovića in voliev novega predsednika;
2. sprememba pravil;
3. posvetovanje o načrtu novega šolskega zakona za vso državo.

1853. v Parizu tekma pevskih društev, je zmagal Chevejev zbor, ker se je najhitreje priučil kompoziciji, katero je moralo vsako društvo prednašati. Predsednik ocenjevalne komisije je bil sam Viktor Berlioz, najznamenitejši francoski skladatelj te dobe. Cheve je vsled svojih učnih uspehov užival tolik ugled, da so ga smatrali nekakim pedagoškim čarobnikom. Z nasprotniki številčne metode je z uspehom polemiziral ter svoje nazore vselej pokrepil z učnimi uspehi. Zmagala je torej praksa in številčna metoda se je čudovito hitro razširila po vsej francoski in drugih sosednih državah. Osobito je pripomoglo k razširjenju zraven učiteljstva še vojaštvo in duhovništvo, z upejljavo številčne notacije v cerkvenih skladbah. Mesto Pariz je n. pr. leta 1872. postavilo v svoj proračun postavko 120 tisoč frankov za pospeševanje ljudskega pevskega pouka.

Glas o uspehih v Franciji se je raznesel po drugih kulturnih državah. Prvak naših slovenskih glasbenih pedagogov Anton Foerster je izdal leta 1883. in 1886. »Pesmarico po številkah«. Istotako obdeluje v novejših izdajah svoje »Pevske šole« Galinov številčni sistem. Gotovo bi bili danes Slovenci s stanjem ljudskošolskega pevskega pouka dospeli na višje stališče, ko bi svoječasno številčna metoda tudi pri nas prodrila. Vzrok temu

Člani glavnega odbora so hoteli najprej vedeti vzroke, zakaj je odstopil predsednik. Člani ožjega odbora so izjavili, da je dalo povod krizi samovoljno nastopanje predsednika Todorovića, ki ni skliceval se in svojevoljno reševal važne zadeve. Odstopil je tudi glavni blagajnik. Ožji odbor je kooptiral Stevo Djordjevića in Jovo Jovića. Prvi je prevzel blagajniške posle, drugi je bil izvoljen za predsednika. Glavni odbor je odobril te ukrepe.

Važna zadeva na seji glavnega odbora je bila nameravana sprememba pravil. Poročal je Jovo Jovanović. Referent je sestavil čisto nova pravila na popolnoma drugačni podlagi. Naše UJU bi se po tem načrtu spremenilo v navadno društvo in bi se tako tudi imenovalo. K temu društvu bi lahko pristopali posamezni učitelji. Podlaga temu društvu bi ne bila več okrajna učiteljska društva. Pokrajine bi po načrtu teh pravil ne imele nikake organizacije in vsakdo bi neposredno obdeležal z osrednjim društvom.

O načrtu teh pravil se je vnela dolgotrajna debata. Jaz sem izjavil, da so za nas ta pravila nesprejemljiva in indiskutabel v tej koncepciji. Po dolgotrajni in semintja ostri debati se je sprejel ta-le predlog:

Načrt predloženih pravil se razmnoži in pošlje v pretres vsem okrajnim učiteljskim društvom, da izreko o njem svoje mnenje. Glavnemu odboru se naroča, da sestavi k sedanjim pravilom poslovnih red.

Tretja važna točka dnevnega reda je bil razgovor o načrtu šolskega zakona za vso državo. Referentu v prosvetnem ministrstvu, našemu tovarišu Stanojeviću, je naročil minister Pribičević, da naj sestavi načrt šolskega zakona. O tem svojem načrtu je poročal Stanojević na seji glavnega odbora. Načrt je jako obsežen in dolgozvezen in vsebuje določbe, ki bi potisnile naše šolstvo za 50 let nazaj, ako bi postale zakon. Tudi je v njem mnogo stvari, ki spadajo v izvršilne predpise, ne pa v zakon. Poročevalec je načrt samo prebral: v kako razpravo se nismo spuščali, sicer bi bila seja trajala še več dni. Poleg tega je poslal prosvetno ministrstvo 24 načelnih pitanih tičočih se šolskega zakona, da bi se izjavil o njih glavni odbor. O enem samem teh vprašanj smo debatirali poldrugo uro, ne da bi bili prišli do kakega zaključka. Ker smo videli, da ne moremo preobladati vse snovi, smo sklenili, da naprosimo ministra Pribičevića, da skliče anketo, ki naj se ji poveri sestava načrta. Člane ankete določi glavni odbor iz vseh pokrajin naše kraljevine. V torek, dne 26. aprila ob 4. popoldne je sprejel g. minister vseh 25 članov glavnega odbora v avdienci. Izročile so se mu razne na seji sprejete resolucije. Gospod minister je rade volje odobril naš sklep glede sestave in sklicanja ankete za načrt zakona. Pri tem je poudarjal, da bode prvi zakon, ki pride po sprejetju v parlamentu v razpravo, šolski zakon. Zato se morajo nasvetovani člani ankete takoj sestati in ostati toliko časa skupaj, da bo načrt gotov. Po avdienci smo se sešli še enkrat na sejo, imenovali člane ankete — za Slovenijo g. Gangl — in rešili še nekatere nujne zadeve. Ob 1/6. zvečer je zaključil predsednik zanimivo sejo.

neuspehu je iskati v brezbriznosti tedanje učne uprave napram splošni reformi šolskega petja, kar je imelo svoje vzroke spet v političnih odnosih. Vlada se je bala razširjanja nacionalne misli.

Skoraj istodobno kakor Cheve v Parizu, je deloval na Angleškem v smislu splošne glasbene kulture duhovnik John Curwen. V prvi vrsti je hotel na podlagi intenzivnega pevskega pouka povzdigniti moralni nivo nižjih slojev prebivalstva, osobito pa predmestnega. V to je uporabil v principu Galin-Chevejevo metodo, vendar ne na podlagi številke, ampak solmizacijskih zlogov (do, re, mi, fa...). Metoda se nazivlja radi tega »Tonikado-metoda«. Leta 1845. je ustanovil posebno propagandno društvo (Solfa-Association), ki je šlo čez dve desetletji že 186.000 članov. Leta 1857. je priredil v Londonu prvi koncert, pri katerem je nastopilo 5000 učencev pred 25.000 poslušalci. Omeniti je, da so take monster-prireditve na Angleškem običajne. Curwenovo življensko delovanje je imelo istotako, kakor Chevejevo, najlepše uspehe. Solmizacijska metoda se je splošno uvedla v šole in angleške pevske skladbe imajo danes zraven običajne notacije še v uporabi solmizacijsko notacijo, in to za tiste pevce, ki ne pojo po notah.

(Konec prih.)

Stališče napram Slomškovi zvezi.

O Slomškovi zvezi govorim danes zadnji pot. Naše stališče napram njej je danes jasnejše, nego kedaj poprej. Jasno dejstvo je, da so vsi člani Slomškove zveze zvesti pristaši klerikalne stranke in zveza sama privesek te stranke. Klerikalna stranka pa je protidržavna, deluje zoper državno edinstvo in hajska nase ljudstvo zoper srbski del našega naroda, ki je največ storil za naše osvobodjenje. In ker so učitelji Slomškariji zvesti pristaši klerikalne stranke, so protidržavni element, ki se mu ne more izročiti naše mladine, da bi jo vzgajali v protidržavnem duhu. Zato morajo Slomškariji ali iz šole, ali iz klerikalne stranke! To je moje stališče napram Slomškariji in po tem stališču se bom ravnal pri svojem delovanju.

Izstop poverjeništvu UJU iz Osrednje zveze javnih nameščencev.

Znano Vam je, dragi tovariši in cenjena tovarišica, da je bilo naše poverjeništvu član Osrednje zveze javnih nameščencev in vpokojencev. Ta organizacija ima svoje glasilo »Naš Glas«. Odkar so se zboljšale učiteljske plače, je prinašal ta list zbadljive članke, iz katerih je govorila zavist in nevoščljivost. Napadi so bili vedno ostrejši, grdil in smešil se je naš stan. Napadi niso prenehali, dasi smo prejšnjega predsednika in urednika lista večkrat svarili. Ker so se napadi nadaljevali in je naš svarilen glas našel gluha ušesa, je naš ožji svet sklenil na zadnji seji, da izstopi iz »Osrednje zveze«. Medtem pa so se izvršile spremembe v predsedstvu te organizacije. Novi odbor obžaluje napade na učiteljstvo v »Našem Glasu« in prosi, da reasumiramo sklep o izstopu. Dotični dopis Vam preberem ob koncu seje, da sklepate o njem.

Na delo!

Tovariši, tovarišica! Za nas in naše šolstvo prihajajo silno važni, zgodovinski važni časi. V najkrajšem času se bo sklepal nov šolski zakon za vso državo, ki bo odločil usodo učiteljskega stanu in našega šolstva ne za eno, dve leti, morebiti za več desetletij. Vse učiteljstvo stoji pozorno na straži, da nam sovražniki šolstva ne zanesejo nazadnjaških načel v razvoj šolstva in da se ne kratijo pravice našega stanu.

Pa še drug apel imam na Vas. Od vzgoje naše mladine je odvisna srečna bodočnost naše mile domovine. Vzgojimo našo mladino v državnem duhu, vcepiljmo ji v nežna srca vdanost do naše narodne kraljevske rodovine in ljubezen do svobodne naše kraljevine. Pogumno, z moško energijo stopajmo zunaj šole nasproti hujšakem proti naši edinstveni državi. Kjeroli se pojavijo taki elementi, izročimo jih roki pravice, da v korenini zatremo ta pogubonosni izrodek v naši državi.

S tem pozivom na vse zavedno slovensko učiteljstvo končam svoje poročilo.

FRAN SKULJ:

Nekaj misli o rokotvornem pouku v osnovnih šolah.

Vsled sklepa višjega šolskega sveta se uvede rokotvorni pouk kot obližen predmet za dečke na osnovnih šolah. Prav tako — lep napredek je to v reformi osnovnega šolstva — korak naprej — s tem se je približala organizacija in osnova našega šolstva programu svetovnega šolstva onih držav, ki stoje na višku pedagoško didaktičnih zahtev. — Po vsprejetju in upeljavi rokotvornega pouka na osnovnih šolah nastanejo vprašanja: kako, kedaj in v kakšnem obsegu se uvede pouk? — Predno se uvede ta pouk, bo treba temeljito premisliti, da se ne zaide na napačno pota, iz katerih je pozneje težko kreniti, ne da bi ideja trpela občutne škode.

Rokotvorni pouk je brez primere velikega vzgojnega, kakor tudi praktičnega pomena. Vsi pomembni pedagogi pripisujejo temu pouku izvanredno važnost zlasti v negovanju ljubezni do dela ter vstrajnosti. Iz ravnokar navedenega razloga nahajamo uveden rokotvorni pouk po vseh šolah, ki so zasnovane na modernih pedagoških in didaktičnih principih. Vzor nam je lahko šolstvo Švedske, Danske, Amerike in Francije. Kdo bi danes negiral važnost pouka v telovadbi! Ona krepi telo in duha, pospešuje razvoj telesa, daje prožnost udom, učvrstjuje zdravje, vzbuja estetičen čut za tepe kretnje, povzroča gibčnost ter vpliva posredno in neposredno na bistrost in svežost duha. Nič manjšega, če ne še večje-

ga pomena je rokotvorni pouk bodisi z ozirom na telo, kakor tudi na duha. Rokotvorni pouk ima bazo v fizičnem delu, tedaj telovadba in raba živčevja in mišičja; voditelj gibanja mišice pa je duša, ki mora biti neprestano prisotna in čuječa v vseh smerah.

Sadovi rokotvornega pouka so mnogo govornosti. Poglejmo si jih nekoliko iz fizičnega in duševnega stališča. **Rokotvornost goji ročnost.** Kdo ni še opazoval otroke pri delu in igri. Eden hiter, spreten v vsakem gibu, vse mu pride prav, vsako stvar zna vzeti v roke; a drugi neroden, okoren in kar prime uniči, ali pa sam sebe poškoduje. Koliko je šolskih otrok, mladenčev in deklic, ki nimajo prav nobene ročnosti; dogaša se celo, da ne znajo svinčnika obrezati, ne da bi se urezali. Drugi iste starosti, s pridobljeno ročnostjo vrše bliskoma delo. Kolikokrat se čuje med že odraslimi: »Se noža ne zna prijeti, niti želja zabiti, pa bo kaj popravil.« — **Z ročnostjo pride veselje do dela, spopolnjevanje, uporabnost, umerjenost, ukus smisel za lepoto.** — Opazuj otroka kako zamišljen, utopljen v delo izreže iz papirja konjička — dostikrat iz repe, korenja ali ljubja! — Pri košari korenja sem sedel in iz njega izrezoval velike in male konjičke in dostikrat jih barval z lastno krvjo. Kaj za to, če sem nosil punčke na rokah, konjičke sem pa le imel. Poznal sem družino, ki je štela osem dečkov. Vsi so se izurili v rokodelstvu sami; dasi se nobeden ne živi od rokodelstva, vendar jim to znanje zelo koristi. V šolo so hodili trije najstarejši. Nekega dne sklenejo: »Za Veliko noč moramo imeti novo žago, mlin in stope v potoku ob vrtu« in beseda je meso postala. Celu zimo so delali, sekali, tesali, oblali vrtali, kovali, zbijali in na »Veliko soboto« je bilo delo dovršeno. Prava žaga, pravi mlin in stope — vse, kakor so videli doma — je bilo ob potoku uresničeno en miniatur — vse je gibalo in ljudje so stali in gledali, hvallili in občudovali. — Zakaj to pripovedujem? Iz enostavnega vzroka: **dokaz je to, da je v vsakem otroku več ali manj nagnjenja že od narave do dela.** Pomagajmo prirodnemu nagnjenju do razmaha in vzbudili smo v duši gojenca požrtvovalno ljubezen do dela. **Duša razmahu nagnjenja do dela je ročnost.** Iz ročnosti sledi zaupanje v samega sebe, ki se zrcali v podjetnosti. Podjetnost vzbuja vstrajnost. V tem stadiju vstopi na pozorišče iznajdljivost. Stranski, pa ne manj važni odsevi ročnosti, ki tečejo paralelno z omenjenimi pojavi so: umerjenost, ukus, smisel za lepoto in misel na materialni dobiček. **»praktična uporaba«.** Na poslednje »praktična uporaba ročnosti za življenje« polagam v sedanjih razmerah največji pomen, ki ga more dati uvedba rokotvornega pouka po naših šolah. — Bodimo enkrat odkriti in pogledimo naše šolstvo s kritičnim očesom našega ljudstva. Masa ljudstva je prepojena z materializmom. Vsa dosedanja kulturna sredstva niso mogla vplivati na dušo mase tako globoko, da bi jo dvignile nad materialistično vsakdanjostjo ter ji odprla obzorje idealnega sveta. Naš človek ogleduje, motri in sodi vsako napravo zgolj iz materialističnega vidika. Kar mu v življenju nese, to se mu priljubi, vse kar nima za njega materialne vrednosti, odvrča, dostikrat sovraži, ali pa brezbrizno trpi. Vrednost in pomen šolstva je začela narodova masa upoštevati še le zadnje čase, ko je neusmiljena bojna furija z netrpno silo zahtevala znanja, ki ga nudi ljudska šola. Toda tiste gorke ljubezni narodove duše še dolgo ne bo deležno prosvetno delo šole, ker ne more ljudstvo radi materializma pojmovati, da je delo šole mučno, težko, da je od uspehov tega dela zavisna blaginja in sreča vsakega naroda. Obupati ne smemo, ker napredek v tej smeri je očiten. Pogled trideset let nazaj nam je jasen dokaz, da se je narodova duša otresla one odijoznosti napram šoli, ki se je gojila v narodovi duši vse povsod. Vesel pojav je zlasti ta, da stavi socializem, katerega se oklepajo socialno najnižje stoječe plasti ljudstva, za bazo svojemu pokretu in delovanju, dobro razvito šolstvo. — Pa zašel sem predaleč, hotel sem le povdarjati, da je treba še mnogo kaj ukreniti, da postane šola narodova domena, da bo vsepovsod priljubljena in da jo bo ljudstvo vzljubilo, kakor punčico v svojem očesu. K temu bo pripomogel no mojem naziranju prav mnogo rokotvorni pouk, ker bo nudil masi ljudstva neposredno tudi materialne dobrine. In s tega vidika bo treba napraviti načrt, po katerem se bo pouk vršil.

Kako naj bi se gojil rokotvorni pouk? Svoj početek ima v risanju. Spoznavanje

početnih geometrijskih oblik, je gotovo velike važnosti. Paralelno z risanjem tvorijo učenci like s palčicami. Kombinacije od priprostih do sestavljenih likov so tako mnogovrstne, da ne bo primanjlovala izbire. Važen moment na tej stopnji so vezi in sklepi, stabilnost in čvrstost napravljenih objektov. Če se poslužimo na tej stopnji vseh treh dimenzij, napravimo lahko kaj lične in praktične objekte. Sem bi uvrstil primitivno pletenje šibic, viher, žice in žime. Pletenine bi se rabile mesto ploščic k napravljenim objektom. Orodje, ki pride tu v poštev, bi bilo: nož, škarje (za lesene šibe in palice) šilo, sčipec, kladivo in klešče. Izdelavali bi se na tej stopnji okraški, okvirji, ohešala, nastavki, pletenine i. t. d. seveda vse iz palčic in primitivne pletenine.

Druga stopnja bi bila obdelovanje plošč. Tu sem bi že spadalo nekaj mizarškega orodja kakor: žaga, oblič, sveder, dleto, pila, gladež i. t. d. Raba orodja je važna. Pri tej priliki je uvaževati moment brušenja in popravilo orodja. Na tej stopnji bi se obdelovale in prirobovale ploščice in palice. Smiselno druženje plošč in palic da nebroj praktičnih predmetov. Druženo oblikovanje prve in druge stopnje nam nudi predmete gospodarskega pomena. Stol, klop, klopice, etaža, žličnik, gajbica i. t. d. bi bili produkti te stopnje.

Tretja stopnja bi bila obdelovanje lesa, naprava in poprava raznega domačega orodja. Na deželi bi bila ta stopnja neprecenljive važnosti. Bili so časi, ko si je znal naš kmet napraviti vse orodje doma. Danes kupuje vse, ker so oni, ki so kaj znali, pomrli, mladi se pa niso ničesar učili. Tvorilne tkanine so pregnale kolovrat iz naših domov, inozemski fabrikati so izpodrinili naše orodje. Ne bi bilo to še tako velika nesreča, če bi ne bila uničila v našem ljudstvu tudi smisel za domačo obrt. Toda gola resnica je, da ne zna skoraj nobeno dekle več prestiti, in noben možki nima več smisla za napravo domačega kmečkega orodja. Narodno gospodarstvo trpi v tem neizmerno škodo. — Da se povrnem k stvari. Na tretji stopnji bi bilo treba seznaniti mladino z domačim gospodarskim orodjem zlasti z vsemi deli voza, pluga, brane i. t. d. Učitelj naj bi se delati zlasti one dele orodja, ki se radi starejo kakor: toporišče, ročice, teltnice, oje, škarje (pri vozu) preme itd. Razumeti morajo učenci sestavo kolesa. Tu sem spada že precejšnja zaloga orodja kakor: mizarški stol, razne sekire, žaga, pile, svedri, oblič, dleta itd. Najvažnejša naprava pa se mi zdi rezilni stol (rzevni stol), ki je znan menda le v ribniškem in velikolaškem okraju. Naprava je zelo preprosta, a se da tako mnogovrstno rabiti, da bi izgubil mož »suhe robe« takoj vse veselje do dela, če bi izvirnega stola ne imel. Ta priprava je ognjišče rokotvornosti Ribničana in Laščana.

V nadaljnjo stopnjo bi spadalo modeliranje, ki je zlasti velikega pomena za one kraje, kjer je razvita steklarska, lončarska in železna obrt in industrija. Potrebno bi se ne smelo udelovanje lesa, umetno izrezovanje in izžiganje. Spoznavanje barv in lakov — barvanje, lakiranje, imitiranje — vse to spada k rokotvornemu pouku, ker se s tem zadnje navedenim goji čut in ukus za lepoto izvršenih objektov.

Je sicer še mnogo družega, ki spada k rokotvornemu pouku, toda moj namen ni podati tu kak podroben načrt, zadovoljen bom, če vzbudim za stvar potrebno zanimanje.

Kedaj naj se uvede rokotvorni pouk. Pričetek rokotvornega pouka bi bilo 3. šolsko leto in naj bi se raztezal do konca šolske obveznosti, t. i. do konca nadaljevalne šole. Svaril bi tu pred tistimi igračkami s papirjem in lepenko, ki nimajo nobene praktične vrednosti. Kar nima pomena za življenje, naj se ne dela, temveč le to, kar meri na praktično uporabo ali na predmet tukajšnje praktične vrednosti. Pri tem se spominjam na ročna dela deklic. Koliko truda, koliko vbadljajev in zanj — in konec vsega truda je ubog vzorček brez vsake praktične uporabe. Poznal sem šole, ko so dosegle deklice veliko spretnost v kvačkanju, vezenju in pletenju — a čipke, nogavice in rokavice so si kupovale; raztrganega perila pa niso znale zakrpati, kaj-li še narediti novo srajco, predpasnik ali krilo. Veliko truda in napora — malo užitka — učenje, da se pozabi. Važnejši kakor v vsakdanji, bi rokotvorni pouk v nadaljevalni šoli. V tej dobi ima mladina večjo fizično sposobnost in več smisla za praktično delo. Uverjen sem pa tudi, da bo dobila mladi

šina v teh znano razposajenih letih v rokotvornem pouku primerne voike moralne vrednosti. — Spominjam se na nekaj podobnega iz svojega delovanja na deželi. V mojem službenem kraju — (bilo je leta 1896.) — je bila trtna uš uničila vse vinograde. Začelo se je pridno z obnovo novih nasadov. Na milijone trt je bilo treba nabaviti. Kje dobiti požlahtnjenih trt? Poslužili smo se mladine ponavljalne šole. Prišel sem jih učiti cepjenja. Ihtro in spretno jim je šlo to delo od rok in v kratkem smo imeli pravo tovarno za cepljenje trt. Najboljši in najspretnjši ceplarji so bili ti učenci; tolike vestnosti in marljivosti ni bilo najti nikjer. — V tej dobi bi bil rokotvorni pouk mladini moralni vade mecum.

Obseg rokotvornega pouka je silno obsežen in prepičan sem, da bo kraj od kraja zelo variral. Ne bo se prilegalo za vsak kraj eno in isto, kakor ni vse za vsacega, niti vsak za vse. Pouk bo moral biti krajevnega pomena in potrebe, individualnega značaja, ker bo treba upoštevati zmožnosti in nagnjenja. Obseg rokotvornega pouka bodo določevali trije faktorji: lokalne razmere, sposobnost učitelja in individualnost mladine. Vsak kraj ima nekaj specielno svojega; to bo treba uvaževati, če hočemo pouku uspeh, med ljudstvom zadovoljnosti in pri mladini vneemo za pouk. — Paziti bo treba, da se ne zabrede s poukom v moistrovanje posameznih rokodelcev. Rokotvorni pouk nima namena klicati v življenje izurjenih rokodelcev, temveč gojiti v mladini ročnost in ljubezen do dela ter dajati napotke njihovu budočemu poklicu. Ravnotako pogrešeno bi bilo, če bi se gojila »tisočera umetnost« (Tausendkünsterei). Nevarnost je, da postane tak učenec domišljav v vase zaljubljen nestanovitnež, ki ne najde nikjer svojega poklica. — Pri upeljavi rokotvornega pouka tedaj predupadek, premislek, da se doseže oni cilj, zaradi katerega je poklican v življenje!

To so, dragi čitatelj, kaj ne, teoretične misli. Kako pa s praktično uredbo? Kdo naj uči? Kje so za to izvežbani učitelji? — Česar ni, treba bo dobiti. Poznam mnogo učiteljev, ki bi jim izvedba omenjenega načrta ne delala bog zna kakšnih preglavic, da bi le imeli potrebno orodje in primeren načrt, pa bi takoj pričeli z delom. Toda obojega ni, ne orodja ne načrta. — Za naše razmere primeren načrt bo treba seveda sestaviti. Stvar bo morala vzeti v roke enketa, ki bo sestavljena iz strokovnjakov in praktično izkušenih učiteljev. Prav bi bilo, da se ozre ta enketa tudi po načrtih rokotvornega pouka onih držav, kjer se ta pouk goji že več let. — Orodje in kar je potreba za pouk, nabavili bodo, kakor druga učila, krajevni faktorji. Uverjen sem, da bo tudi država v ozira vrednih primerih priskočila na pomoč. Najtežje vrašanje je, odkod vzeti toliko, za ta pouk sposobnih učiteljev? Zopet sem pri nesrečni pripravnici, ki ne nudi učitelstvu dovolj in takega znanja, da bi zamoglo brez večnih kurzov vršiti s pridom svoje delo med ljudstvom. Edina rešitev je zopet kurz, dokler se porodniški domovi učiteljstva časovnim razmeram in potrebam ne reformirajo. Obrtna šola bo morala zopet nekaj iz svojega duševnega kapitala ljudskemu šolstvu posoditi. Upam, da ta kapital ne bo brezobresten, ker sem uverjen, da se bo z uvedbo rokotvornega pouka v ljudskih šolah povzdignilo in razmnožilo obrtno šolstvo zelo bujno po naši kraljevini.

H koncu bi odgovoril le še na vprašanje, kje naj bi se pouk vršil? — Če le mogoče, naj bi bila za ta pouk posebna soba; kjer pa ni prostora, uporablja naj se šolska soba. Pred letom sem pisal v »Učit. Tovarišu« »Nekaj misli o gospodinjstvih tečajih«. Ob tisti priliki sem podarjal, da je skoraj v vsaki župniji kak društveni dom. Tam stoji dvorane po tedne in mesece prazne. Ali bi ne bilo praktično in ljudstvu v korist, če se dajo taki internistično uporabljeni lokali na razpolago pouku in kulturnemu stremeljenju! — Sicer sem pa mnenja, če ima ljudstvo dovolj gmotnih sredstev za manj važne stvari, moralo bo najti tudi sredstev za one neobhodno potrebne naprave, ki ga bodo duševno in gmotno dvignile na višjo kulturno stopnjo.

K sklepu samo še to, da je treba pred uvedbo tega pouka temeljitih premislekov, ker mnogo zavoženega se da spraviti na pravo pot, zavoženih javnih zadev pa nikoli, da bi ne metale dolge uničujoče sence za seboj. »Naglost ni dobra«, je rekel polž, ki je lezel sedem let čez plot in padel konečno na ono mesto nazaj, s katerega se je podal na pot. — Ni vsak strokovnjak — strokovnjak, kakor

ni vsak mojster — mojster. Gorkota je blagodejen pojav; razbeljena peč je tudi gorkota, a ta je opeče. Prevarek je več vreden, kakor deset ur hoda.

MIROSLAV ZOR:

Počitniška potovanja.

Velik je pomen učil in nazoril pri pouku, to poudarjajo vsi stari in moderni pedagogi — in po pravici, kajti, kako si more otrok, ki se šele duševno razvija, predstavljati iz samih besed dotični predmet. Seveda — lahko si ga predstavlja, toda tako nepopolno, tako površno, da se o pravem predstavljanju niti govori ne more.

Pri nekaterih predmetih, n. pr. pri zgodovini in zemljepisju se pa sploh ne more pripraviti zadostnih učil, tukaj je največje važnosti dobra slika in živa učiteljeva beseda. Marsikdo od cenjenih tovarišev je sam izkusil v letih svojega študiranja kako dolgočasen je bil pouk pri nekaterih učiteljih in nasprotno, kako je bil zanimiv zopet pri drugih. Kaj je bilo temu vzrok? Samo učitelj, ki je znal lepo in živahno podavati predpisano snov, ki je znal vplesti med podajanje razne anekdote iz lastnega življenja, z lastnih potovanj. Tak pouk je zanimiv in živahen in vsak učenec napeto posluša učiteljeve besede.

Kako pa si pridobi učitelj spretnost zanimivega podajanja? Kakor pri vsem učenju, tako so tudi tukaj največje važnosti učila in doživljanje. Samo oni lahko prepričevalno govori, ki je videl in slišal, kratko rečeno, ki je doživel to, kar pripoveduje.

Sedaj pa vzemimo zemljepisje. Kako bo učitelj poučeval zanimivo, če pozna pokrajino, v katero duševno popelje svoje učence, le iz knjig? Ali se jim ne bo zdel pouk presuhoparen, ker jim učitelj pripoveduje le statistične podatke, v knjigi opisane socialne razmere itd. pa še to z veliko nesigurnostjo, brez lastnega prepričanja!

Učiteljeva naloga je vzgajati njemu poverjen naraščaj v dobre državljane. Vsak dober državljan pa mora poznati svojo ožjo in tudi širšo domovino, kajti le tedaj bo ljubil svoj dom, le tedaj bo ponosen na svojo državo.

Ravno ljubezni in narodnega ponosa posebno primanjkuje mlajšemu svetu, ki ga je izprevrgla vojna iz idealnopožrtvalne narodnosti v najpodlejši egoizem, ki gre samo za denarjem in osebno koristjo. Učitelj, ki je vzgojitelj mladega naraščaja lahko največ pripomore, da se vzgoje državljani, ki ljubijo svojo domovino ne samo z besedo, temveč tudi z dejanjem. Ne samo to kar mora, kar more, to je vsakdo storiti dolžan, posebno v naši mladi Jugoslaviji.

Učitelj mora sam poznati svojo domovino, potem bo šele lahko pravilno reševal svojo nalogo. Svojo domovino spozna pa najlažje, če jo prepotuje.

Torej potovanje! Učitelj ima mnogo prilike za potovanje v velikih in drugih počitnicah med letom. Počitnice potrebuje učitelj, da se spočije od duševnega napora, ki ga je imel med letom, in najlepši ter obenem najkoristnejši je odpočitek in razvedrilo na potovanjih. Potuj po svoji domovini, da se ozdraviš in, da jo spoznaš!

Mnogim niso dana sredstva za potovanje, toda lahko bi se temu odlozilo. Dijaki imajo svoj ferijalni savez, ki jim nudi največje ugodnosti, zakaj ne bi imelo tudi učiteljstvo svojo počitniško zvezo. Morda bi se dalo učiteljsko društvo združiti s ferijalnim savezom in potem bi potovali dijaki in učitelji vzajemno ter se medsebojno podpirali.

Ali se res kaj takega ne bi dalo izvršiti? Začelo se je gibanje pred kratkim, prišlo pa se je le učiteljstvo iz treh krajev širne Slovenije? Kje pa so drugi? Ali je res med učiteljstvom tako malo zanimanja za potovanje?

Začetek je seveda težak, kakor povsod, a z le malo vztrajnostjo se bo dosegel naš cilj.

Začetkom junija — natančni čas se še pravočasno objavi — se bo vršil sestanek vseh prijateljev potovanja v Ljubljani in zato prosim cenjene tovariše in tovarišice, naj se prijavijo za sestanek in pošljejo svoje naslove, morda tudi na kratko označeno svoje mnenje na naslov: M. Zor, Mokronoz 12.

Iz naše organizacije.

Društvene vesti.

+ Učiteljsko društvo za ormoški okraj zleteli dne 2. junija 1921 v Središče, ter zboruje v tamkajšnji šoli ob pol 10. uri dopoldne po sledečem redu:

1. Zapisnik zadnjega zborovanja.
2. Društvene vesti.
3. Življenjepis Davorina Trstenjaka. Podava tovariš Anton Porekar.
4. Črtice iz življenja tovariša Ivana Kosija. Podava tovariš Franjo Megla.
5. Učitelj organist — podava tov. Domicijan Serajnik.
6. Slučajnosti.

Društvo je mnenja, da malce razvedrila nobenemu tovarišu ne more škodovati. Zato pričakuje, da se vdeležijo izleta vsi tovariši in vse tovarišice iz okraja ne vpoštevajoč ali imajo par kilometrov več ali manj do Središča. Da se to raj vidimo vsi! — Odbor.

+ Učiteljsko društvo za kočevski okraj zboruje dne 4. junija v Sodražici. Zborovanje združeno z občinim zborom se prične točno ob 9. uri dopoldne. Dnevni red: 1. Potrošačka zadruga. Poroča nadučitelj M. Vrbič. 2. Občni zbor: a) Nagovor predsednika, b) Poročilo tajnice in blagajničarke, c) Volitev novega odbora, d) Volitev delegatov za skupščino UJU. 3. Slučajnosti. Polnoštevilne udeležbe se nadeja Odbor.

+ Okrajno učiteljsko društvo za litjski okraj zboruje v Ljubljani dne 4. junija 1921.

Dnevni red: 1. Ob pol 9. uri dop. ogled tobačne tovarne. Vsi udeleženci naj se točno ob navedenem času zbere pri tovarniškem vratarju.

2. Nato se vrši zborovanje v 1. mestni deški šoli na »Ledini« z naslednjim sporedom:

- a) Tovariš Janko Blagajne: »Nekaj smernic o rokotvornih tečajih«.
- b) Tovarišica Franja Jankovičeva: »Razgovor o delovanju učiteljice na izvenšolskem polju specielno za naš okraj«.
- c) Resolucije glede zakonskih učit. parov. —
- d) Prosti predlogi in nasveti.

K polnoštevilni udeležbi vabi odbor.

+ Učiteljska gospodarska in kreditna zadruga v Celju registrirana zadruga z omejeno zavezo ima svoj redni občni zbor v nedeljo, dne 29. maja 1920 ob 8. uri zjutraj v okoliški šoli (spodaj) v Celju s sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo načelstva o poslovanju zadruge v letu 1920. 2. Poročilo nadzorstva. 3. Odobrenje letnega računa za 1. 1920. 4. Čitanje revizijskega poročila »Zadružne Zveze« v Celju in ukrepi radi njega. 5. Volitve v nadzorstvo. 6. Slučajnosti. Naše zadrugarke v Celju in v bližnji okolici vabi k obilni udeležbi Odbor.

+ Krško okrajno učiteljsko društvo zboruje v soboto dne 4. junija t. l. ob pol 11. uri dopoldne v risarski dvorani mešč. šole.

Dnevni red: 1. Predsednikovo poročilo.

2. Predavanje tov. Frana Zagorca in tovarišice Milene Zagarjeve: »Izvenšolsko kulturno in prosvetno delovanje učiteljstva« (zadnje s posebnim ozirom na delovanje učiteljice).

3. Volitev delegatov za delegacijsko zborovanje v Celju.

4. Slučajnosti.

Popoldne ob 3. uri predstava »Pogumni Tonček«, ki jo priredi krška ljudska šola v prid »Jugoslovanski Matice«.

+ Učiteljsko društvo za Svetlenartski okraj zboruje v sredo 8. junija t. l. pri Sv. Juriju v Sl. Gorici ob 10. uri dopoldne z dnevnim redom: 1. poročilo predsednikovo o društvu samem in širšem sosvetu iz Ljubljane; 2. zapisnik; 3. poročilo o podrobnem načrtu zemljepisja in zgodovine po enketi; 4. zgodovina domače šole ref. tov. Mat. Perger; 5. določanje in podedovanje spola pri rastlinah, živalih in človeku, po tov. Jakopcu; 6. predlogi, nasveti. — tovariši, tovarišice, pridite vsi, bo marsikaj novega in poučnega. — Odbor.

Iz Jugoslavije.

— Načrt šolskega zakona. Komisija, ki izdeluje po nalogu ministrstva prosvete enotni šolski zakon za vso državo, je končala načelno razpravo o načrtu zakona. V načelu je izrečena popolna enakopravnost med učitelji in učiteljicami, ki so jim zajamčene materialne pridobitve zadnjega zakona o plačah. Sprejet je tudi princip šolskih upraviteljev, ki so obenem predsedniki krajskih šolskih odborov, in okrajnih nadzornikov, ki vršijo poše v lastnih uradih ločeno od drugih oblasti. Načrt vsebuje novo poglavje o ustanovah za narodno prosveto. Za vstop v šolo se zahteva dovršeno sedmo starostno leto. Za razred je potrebna 40 otrok. Načrt govori o socialnem šolstvu za gluhoneme, slepce, manj nadarjene in zanemarjene. Učiteljstvo na teh šolah je po pravicah slično onemu meščanskim šol. Okrajni nadzorniki bodo začasni in stalni. Pri njih imenovanju pripada pravica predlaganja tudi Udruženju jugoslovanskega učiteljstva. Prehodne določbe govore o zavarovanju pridobitvenih pravic in o postopanju za uveljavljanje novega zakona v vsej državi. Načrt bo razmotrival najprej glavni prosvetni svet, ki bo organiziran tako, da dobi posebno sekcijo za osnovno šolstvo.

— Pravila o učnih knjigah in pomožnih učilih. »Uradni List« z dne 10. t. m. prinaša naredbo ministrstva prosvete glede izdajanja in zalaganja učnih knjig in pomožnih učil za narodne, srednje in strokovne šole, ki so podrejene ministrstvu prosvete. Vse one, ki bi se zanimali za ta navodila, opozarjamo na štev. 50. »Uradnega Lista«.

početnih geometrijskih oblik, je gotovo velike važnosti. Paralelno z risanjem tvorijo učenci like s palčicami. Kombinacije od priprostih do sestavljenih likov so tako mnogovrstne, da ne bo primanjlovala izbire. Važen moment na tej stopnji so vezi in sklepi, stabilnost in čvrstost napravljenih objektov. Če se poslužimo na tej stopnji vseh treh dimenzij, napravimo lahko kaj lične in praktične objekte. Sem bi uvrstil primitivno pletenje šibic, viher, žice in žime. Pletenine bi se rabile mesto ploščic k napravljenim objektom. Orodje, ki pride tu v poštev, bi bilo: nož, škarje (za lesene šibe in palice) šilo, sčipec, kladivo in klešče. Izdelavali bi se na tej stopnji okraški, okvirji, ohešala, nastavki, pletenine i. t. d. seveda vse iz palčic in primitivne pletenine.

Druga stopnja bi bila obdelovanje plošč. Tu sem bi že spadalo nekaj mizarškega orodja kakor: žaga, oblič, sveder, dleto, pila, gladež i. t. d. Raba orodja je važna. Pri tej priliki je uvaževati moment brušenja in popravilo orodja. Na tej stopnji bi se obdelovale in prirobovale ploščice in palice. Smiselno druženje plošč in palic da nebroj praktičnih predmetov. Druženo oblikovanje prve in druge stopnje nam nudi predmete gospodarskega pomena. Stol, klop, klopice, etaža, žličnik, gajbica i. t. d. bi bili produkti te stopnje.

Tretja stopnja bi bila obdelovanje lesa, naprava in poprava raznega domačega orodja. Na deželi bi bila ta stopnja neprecenljive važnosti. Bili so časi, ko si je znal naš kmet napraviti vse orodje doma. Danes kupuje vse, ker so oni, ki so kaj znali, pomrli, mladi se pa niso ničesar učili. Tvorilne tkanine so pregnale kolovrat iz naših domov, inozemski fabrikati so izpodrinili naše orodje. Ne bi bilo to še tako velika nesreča, če bi ne bila uničila v našem ljudstvu tudi smisel za domačo obrt. Toda gola resnica je, da ne zna skoraj nobeno deklet več prestiti, in noben moški nima več smisla za napravo domačega kmečkega orodja. Narodno gospodarstvo trpi v tem neizmerno škodo. — Da se povrnem k stvari. Na tretji stopnji bi bilo treba seznaniti mladino z domačim gospodarskim orodjem zlasti z vsemi deli voza, pluga, brane i. t. d. Učitelj naj bi se delati zlasti one dele orodja, ki se radi starejo kakor: toporišče, ročice, teltnice, oje, škarje (pri vozu) preme itd. Razumeti morajo učenci sestavo kolesa. Tu sem spada že precejšnja zaloga orodja kakor: mizarški stol, razne sekire, žaga, pile, svedri, oblič, dleta itd. Najvažnejša naprava pa se mi zdi rezilni stol (rzevni stol), ki je znan menda le v ribniškem in velikolaškem okraju. Naprava je zelo preprosta, a se da tako mnogovrstno rabiti, da bi izgubil mož »suhe robe« takoj vse veselje do dela, če bi izvirnega stola ne imel. Ta priprava je ognjišče rokotvornosti Ribničana in Laščana.

V nadaljnjo stopnjo bi spadalo modeliranje, ki je zlasti velikega pomena za one kraje, kjer je razvita steklarska, lončarska in železna obrt in industrija. Pozebiti bi se ne smelo udelovanje lesa, umetno izrezovanje in izžiganje. Spoznavanje barv in lakov — barvanje, lakiranje, imitiranje — vse to spada k rokotvornemu pouku, ker se s tem zadnje navedenim goji čut in ukus za lepoto izvršenih objektov.

Je sicer še mnogo družega, ki spada k rokotvornemu pouku, toda moj namen ni podati tu kak podroben načrt, zadovoljen bom, če vzbudim za stvar potrebno zanimanje.

Kedaj naj se uvede rokotvorni pouk. Pričetek rokotvornega pouka bi bilo 3. šolsko leto in naj bi se raztezal do konca šolske obveznosti, t. i. do konca nadaljevalne šole. Svaril bi tu pred tistimi igračkami s papirjem in lepenko, ki nimajo nobene praktične vrednosti. Kar nima pomena za življenje, naj se ne dela, temveč le to, kar meri na praktično uporabo ali na predmet tukajšnje praktične vrednosti. Pri tem se spominjam na ročna dela deklic. Koliko truda, koliko vbadljajev in zanj — in konec vsega truda je ubog vzorček brez vsake praktične uporabe. Poznal sem šole, ko so dosegle deklice veliko spretnost v kvačkanju, vezenju in pletenju — a čipke, nogavice in rokavice so si kupovale; raztrganega perila pa niso znale zakrpati, kaj-li še narediti novo srajco, predpasnik ali krilo. Veliko truda in napora — malo užitka — učenje, da se pozabi. Važnejši kakor v vsakdanji, bi rokotvorni pouk v nadaljevalni šoli. V tej dobi ima mladina večjo fizično sposobnost in več smisla za praktično delo. Uverjen sem pa tudi, da bo dobila mladi

šina v teh znano razposajenih letih v rokotvornem pouku primerne voike moralne vrednosti. — Spominjam se na nekaj podobnega iz svojega delovanja na deželi. V mojem službenem kraju — (bilo je leta 1896.) — je bila trtna uš uničila vse vinograde. Začelo se je pridno z obnovo novih nasadov. Na milijone trt je bilo treba nabaviti. Kje dobiti požlahtnjenih trt? Poslužili smo se mladine ponavljalne šole. Prišel sem jih učiti cepjenja. Ihtro in spretno jim je šlo to delo od rok in v kratkem smo imeli pravo tovarno za cepjenje trt. Najboljši in najspretnější ceplarji so bili ti učenci; tolike vestnosti in marljivosti ni bilo najti nikjer. — V tej dobi bi bil rokotvorni pouk mladini moralni vade mecum.

Obseg rokotvornega pouka je silno obsežen in prepičan sem, da bo kraj od kraja zelo variral. Ne bo se prilegalo za vsak kraj eno in isto, kakor ni vse za vsacega, niti vsak za vse. Pouk bo moral biti krajevnega pomena in potrebe, individualnega značaja, ker bo treba upoštevati zmožnosti in nagnjenja. Obseg rokotvornega pouka bodo določevali trije faktorji: lokalne razmere, sposobnost učitelja in individualnost mladine. Vsak kraj ima nekaj specielno svojega; to bo treba uvaževati, če hočemo pouku uspeh, med ljudstvom zadovoljnosti in pri mladini vneemo za pouk. — Paziti bo treba, da se ne zabrede s poukom v moistrovanje posameznih rokodelcev. Rokotvorni pouk nima namena klicati v življenje izurjenih rokodelcev, temveč gojiti v mladini ročnost in ljubezen do dela ter dajati napotke njihovu budočemu poklicu. Ravnotako pogrešeno bi bilo, če bi se gojila »tisočera umetnost« (Tausendkünsterei). Nevarnost je, da postane tak učenec domišljav v vase zaljubljen nestanovitnež, ki ne najde nikjer svojega poklica. — Pri upeljavi rokotvornega pouka tedaj predupadek, premislek, da se doseže oni cilj, zaradi katerega je poklican v življenje!

To so, dragi čitatelj, kaj ne, teoretične misli. Kako pa s praktično uredbo? Kdo naj uči? Kje so za to izvežbani učitelji? — Česar ni, treba bo dobiti. Poznam mnogo učiteljev, ki bi jim izvedba omenjenega načrta ne delala bog zna kakšnih preglavic, da bi le imeli potrebno orodje in primeren načrt, pa bi takoj pričeli z delom. Toda obojega ni, ne orodja ne načrta. — Za naše razmere primeren načrt bo treba seveda sestaviti. Stvar bo morala vzeti v roke enketa, ki bo sestavljena iz strokovnjakov in praktično izkušnih učiteljev. Prav bi bilo, da se ozre ta enketa tudi po načrtih rokotvornega pouka onih držav, kjer se ta pouk goji že več let. — Orodje in kar je potreba za pouk, nabavili bodo, kakor druga učila, krajevni faktorji. Uverjen sem, da bo tudi država v ozira vrednih primerih priškočila na pomoč. Najtežje vrašanje je, odkod vzeti toliko, za ta pouk sposobnih učiteljev? Zopet sem pri nesrečni pripravnici, ki ne nudi učitelstvu dovolj in takega znanja, da bi zamoglo brez večnih kurzov vršiti s pridom svoje delo med ljudstvom. Edina rešitev je zopet kurz, dokler se porodniški domovi učiteljstva časovnim razmeram in potrebam ne reformirajo. Obrtna šola bo morala zopet nekaj iz svojega duševnega kapitala ljudskemu šolstvu posoditi. Upam, da ta kapital ne bo brezobresten, ker sem uverjen, da se bo z uvedbo rokotvornega pouka v ljudskih šolah povzdignilo in razmnožilo obrtno šolstvo zelo bujno po naši kraljevini.

H koncu bi odgovoril le še na vprašanje, kje naj bi se pouk vršil? — Če le mogoče, naj bi bila za ta pouk posebna soba; kjer pa ni prostora, uporablja naj se šolska soba. Pred letom sem pisal v »Učit. Tovarišu« »Nekaj misli o gospodinjstvih rečajah«. Ob tisti priliki sem podarjal, da je skoraj v vsaki župniji kak društveni dom. Tam stoji dvorane po tedne in mesece prazne. Ali bi ne bilo praktično in ljudstvu v korist, če se dajo taki internistično uporabljeni lokali na razpolago pouku in kulturnemu stremeljenju! — Sicer sem pa mnenja, če ima ljudstvo dovolj gmotnih sredstev za manj važne stvari, moralo bo najti tudi sredstev za one neobhodno potrebne naprave, ki ga bodo duševno in gmotno dvignile na višjo kulturno stopnjo.

K sklepu samo še to, da je treba pred uvedbo tega pouka temeljitih premislekov, ker mnogo zavoženega se da spraviti na pravo pot, zavoženih javnih zadev pa nikoli, da bi ne metale dolge uničujoče sence za seboj. »Naglost ni dobra«, je rekel polž, ki je lezel sedem let čez plot in padel konečno na ono mesto nazaj, s katerega se je podal na pot. — Ni vsak strokovnjak — strokovnjak, kakor

ni vsak mojster — mojster. Gorkota je blagodejen pojav; razbeljena peč je tudi gorkota, a ta je opeče. Prevarek je več vreden, kakor deset ur hoda.

MIROSLAV ZOR:

Počitniška potovanja.

Velik je pomen učil in nazoril pri pouku, to poudarjajo vsi stari in moderni pedagogi — in po pravici, kajti, kako si more otrok, ki se šele duševno razvija, predstavljati iz samih besed dotični predmet. Seveda — lahko si ga predstavlja, toda tako nepopolno, tako površno, da se o pravem predstavljanju niti govori ne more.

Pri nekaterih predmetih, n. pr. pri zgodovini in zemljepisju se pa sploh ne more pripraviti zadostnih učil, tukaj je največje važnosti dobra slika in živa učiteljeva beseda. Marsikdo od cenjenih tovarišev je sam izkusil v letih svojega študiranja kako dolgočasen je bil pouk pri nekaterih učiteljih in nasprotno, kako je bil zanimiv zopet pri drugih. Kaj je bilo temu vzrok? Samo učitelj, ki je znal lepo in živahno podavati predpisano snov, ki je znal vplesti med podajanje razne anekdote iz lastnega življenja, z lastnih potovanj. Tak pouk je zanimiv in živahen in vsak učenec napeto posluša učiteljeve besede.

Kako pa si pridobi učitelj spretnost zanimivega podajanja? Kakor pri vsem učenju, tako so tudi tukaj največje važnosti učila in doživljanje. Samo oni lahko prepričevalno govori, ki je videl in slišal, kratko rečeno, ki je doživel to, kar pripoveduje.

Sedaj pa vzemimo zemljepisje. Kako bo učitelj poučeval zanimivo, če pozna pokrajino, v katero duševno popelje svoje učence, le iz knjig? Ali se jim ne bo zdel pouk presuhoparen, ker jim učitelj pripoveduje le statistične podatke, v knjigi opisane socialne razmere itd. pa še to z veliko nesigurnostjo, brez lastnega prepričanja!

Učiteljeva naloga je vzgajati njemu poverjen naraščaj v dobre državljane. Vsak dober državljan pa mora poznati svojo ožjo in tudi širšo domovino, kajti le tedaj bo ljubil svoj dom, le tedaj bo ponosen na svojo državo.

Ravno ljubezni in narodnega ponosa posebno primanjkuje mlajšemu svetu, ki ga je izprevrgla vojna iz idealnopožrtvalne narodnosti v najpodlejši egoizem, ki gre samo za denarjem in osebno koristjo. Učitelj, ki je vzgojitelj mladega naraščaja lahko največ pripomore, da se vzgoje državljani, ki ljubijo svojo domovino ne samo z besedo, temveč tudi z dejanjem. Ne samo to kar mora, kar more, to je vsakdo storiti dolžan, posebno v naši mladi Jugoslaviji.

Učitelj mora sam poznati svojo domovino, potem bo šele lahko pravilno reševal svojo nalogo. Svojo domovino spozna pa najlažje, če jo prepotuje.

Torej potovanje! Učitelj ima mnogo prilike za potovanje v velikih in drugih počitnicah med letom. Počitnice potrebuje učitelj, da se spočije od duševnega napora, ki ga je imel med letom, in najlepši ter obenem najkoristnejši je odpočitek in razvedrilo na potovanjih. Potuj po svoji domovini, da se ozdraviš in, da jo spoznaš!

Mnogim niso dana sredstva za potovanje, toda lahko bi se temu odmoglo. Dijaki imajo svoj ferijalni savez, ki jim nudi največje ugodnosti, zakaj ne bi imelo tudi učiteljstvo svojo počitniško zvezo. Morda bi se dalo učiteljsko društvo združiti s ferijalnim savezom in potem bi potovali dijaki in učitelji vzajemno ter se medsebojno podpirali.

Ali se res kaj takega ne bi dalo izvršiti? Začelo se je gibanje pred kratkim, prišlo pa se je le učiteljstvo iz treh krajev širne Slovenije? Kje pa so drugi? Ali je res med učiteljstvom tako malo zanimanja za potovanje?

Začetek je seveda težak, kakor povsod, a z le malo vztrajnostjo se bo dosegel naš cilj.

Začetkom junija — natančni čas se še pravočasno objavi — se bo vršil sestanek vseh prijateljev potovanja v Ljubljani in zato prosim cenjene tovariše in tovarišice, naj se prijavijo za sestanek in pošljejo svoje naslove, morda tudi na kratko označeno svoje mnenje na naslov: M. Zor, Mokronoz 12.

Iz naše organizacije.

Društvene vesti.

+ Učiteljsko društvo za ormoški okraj zleteli dne 2. junija 1921 v Središče, ter zboruje v tamkajšnji šoli ob pol 10. uri dopoldne po sledečem redu:

1. Zapisnik zadnjega zborovanja.
2. Društvene vesti.
3. Življenjepis Davorina Trstenjaka. Podava tovariš Anton Porekar.
4. Črtice iz življenja tovariša Ivana Kosija. Podava tovariš Franjo Megla.
5. Učitelj organist — podava tov. Domicijan Serajnik.
6. Slučajnosti.

Društvo je mnenja, da malce razvedrila nobenemu tovarišu ne more škodovati. Zato pričakuje, da se vdeležijo izleta vsi tovariši in vse tovarišice iz okraja ne vpoštevajoč ali imajo par kilometrov več ali manj do Središča. Da se to raj vidimo vsi! — Odbor.

+ Učiteljsko društvo za kočevski okraj zboruje dne 4. junija v Sodražici. Zborovanje združeno z občinim zborom se prične točno ob 9. uri dopoldne. Dnevni red: 1. Potrošačka zadruga. Poroča nadučitelj M. Vrbič. 2. Občni zbor: a) Nagovor predsednika, b) Poročilo tajnice in blagajničarke, c) Volitev novega odbora, d) Volitev delegatov za skupščino UJU. 3. Slučajnosti. Polnoštevilne udeležbe se nadeja Odbor.

+ Okrajno učiteljsko društvo za litjski okraj zboruje v Ljubljani dne 4. junija 1921.

Dnevni red: 1. Ob pol 9. uri dop. ogled tobačne tovarne. Vsi udeleženci naj se točno ob navedenem času zberejo pri tovarniškem vratarju.

2. Nato se vrši zborovanje v 1. mestni deški šoli na »Ledini« z naslednjim sporedom:

- a) Tovariš Janko Blagajne: »Nekaj smernic o rokotvornih rečajah«.
- b) Tovarišica Franja Jankovičeva: »Razgovor o delovanju učiteljice na izvenšolskem polju specielno za naš okraj«.
- c) Resolucije glede zakonskih učit. parov. —
- d) Prosti predlogi in nasveti.

K polnoštevilni udeležbi vabi odbor.

+ Učiteljska gospodarska in kreditna zadruga v Celju registrirana zadruga z omejeno zavezo ima svoj redni občni zbor v nedeljo, dne 29. maja 1920 ob 8. uri zjutraj v okoliški šoli (spodaj) v Celju s sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo načelstva o poslovanju zadruge v letu 1920. 2. Poročilo nadzorstva. 3. Odobrenje letnega računa za 1. 1920. 4. Čitanje revizijskega poročila »Zadružne Zveze« v Celju in ukrepi radi njega. 5. Volitve v nadzorstvo. 6. Slučajnosti. Naše zadrugarke v Celju in v bližnji okolici vabi k obilni udeležbi Odbor.

+ Krško okrajno učiteljsko društvo zboruje v soboto dne 4. junija t. l. ob pol 11. uri dopoldne v risarski dvorani mešč. šole.

Dnevni red: 1. Predsednikovo poročilo.

2. Predavanje tov. Frana Zagorca in tovarišice Milene Zagorjeve: »Izvenšolsko kulturno in prosvetno delovanje učiteljstva« (zadnje s posebnim ozirom na delovanje učiteljice).

3. Volitev delegatov za delegacijsko zborovanje v Celju.

4. Slučajnosti.

Popoldne ob 3. uri predstava »Pogumni Tonček«, ki jo priredi krška ljudska šola v prid »Jugoslovanski Matice«.

+ Učiteljsko društvo za Svetlenartski okraj zboruje v sredo 8. junija t. l. pri Sv. Jurju v Sl. Gorici ob 10. uri dopoldne z dnevnim redom: 1. poročilo predsednikovo o društvu samem in širšem sosvetu iz Ljubljane; 2. zapisnik; 3. poročilo o podrobnem načrtu zemljepisja in zgodovine po enketi; 4. zgodovina domače šole ref. tov. Mat. Perger; 5. določanje in podedovanje spola pri rastlinah, živalih in človeku, po tov. Jakopcu; 6. predlogi, nasveti. — tovariši, tovarišice, pridite vsi, bo marsikaj novega in poučnega. — Odbor.

Iz Jugoslavije.

— Načrt šolskega zakona. Komisija, ki izdeluje po nalogu ministrstva prosvete enotni šolski zakon za vso državo, je končala načelno razpravo o načrtu zakona. V načelu je izrečena popolna enakopravnost med učitelji in učiteljicami, ki so jim zajamčene materialne pridobitve zadnjega zakona o plačah. Sprejet je tudi princip šolskih upraviteljev, ki so obenem predsedniki krajskih šolskih odborov, in okrajnih nadzornikov, ki vršijo poše v lastnih uradih ločeno od drugih oblasti. Načrt vsebuje novo poglavje o ustanovah za narodno prosveto. Za vstop v šolo se zahteva dovršeno sedmo starostno leto. Za razred je potrebna 40 otrok. Načrt govori o socialnem šolstvu za gluhoneme, slepce, manj nadarjene in zanemarjene. Učiteljstvo na teh šolah je po pravicah slično onemu meščanskim šol. Okrajni nadzorniki bodo začasni in stalni. Pri njih imenovanju pripada pravica predlaganja tudi Udruženju jugoslovanskega učiteljstva. Prehodne določbe govore o zavarovanju pridobitvenih pravic in o postopanju za uveljavljanje novega zakona v vsej državi. Načrt bo razmotrival najprej glavni prosvetni svet, ki bo organiziran tako, da dobi posebno sekcijo za osnovno šolstvo.

— Pravila o učnih knjigah in pomožnih učilih. »Uradni List« z dne 10. t. m. prinaša naredbo ministrstva prosvete glede izdajanja in zalaganja učnih knjig in pomožnih učil za narodne, srednje in strokovne šole, ki so podrejene ministrstvu prosvete. Vse one, ki bi se zanimali za ta navodila, opozarjamo na štev. 50. »Uradnega Lista«.

početnih geometrijskih oblik, je gotovo velike važnosti. Paralelno z risanjem tvorijo učenci like s palčicami. Kombinacije od priprostih do sestavljenih likov so tako mnogovrstne, da ne bo primanjlovala izbire. Važen moment na tej stopnji so vezi in sklepi, stabilnost in čvrstost napravljenih objektov. Če se poslužimo na tej stopnji vseh treh dimenzij, napravimo lahko kaj lične in praktične objekte. Sem bi uvrstil primitivno pletenje šibic, viher, žice in žime. Pletenine bi se rabile mesto ploščic k napravljenim objektom. Orodje, ki pride tu v poštev, bi bilo: nož, škarje (za lesene šibe in palice) šilo, sčipec, kladivo in klešče. Izdelavali bi se na tej stopnji okraški, okvirji, ohešala, nastavki, pletenine i. t. d. seveda vse iz palčic in primitivne pletenine.

Druga stopnja bi bila obdelovanje plošč. Tu sem bi že spadalo nekaj mizarškega orodja kakor: žaga, oblič, sveder, dleto, pila, gladež i. t. d. Raba orodja je važna. Pri tej priliki je uvaževati moment brušenja in popravilo orodja. Na tej stopnji bi se obdelovale in prirobovale ploščice in palice. Smiselno druženje plošč in palic da nebroj praktičnih predmetov. Druženo oblikovanje prve in druge stopnje nam nudi predmete gospodarskega pomena. Stol, klop, klopice, etaža, žličnik, gajbica i. t. d. bi bili produkti te stopnje.

Tretja stopnja bi bila obdelovanje lesa, naprava in poprava raznega domačega orodja. Na deželi bi bila ta stopnja neprecenljive važnosti. Bili so časi, ko si je znal naš kmet napraviti vse orodje doma. Danes kupuje vse, ker so oni, ki so kaj znali, pomrli, mladi se pa niso ničesar učili. Tvorilne tkanine so pregnale kolovrat iz naših domov, inozemski fabrikati so izpodrinili naše orodje. Ne bi bilo to še tako velika nesreča, če bi ne bila uničila v našem ljudstvu tudi smisel za domačo obrt. Toda gola resnica je, da ne zna skoraj nobeno deklet več prestiti, in noben moški nima več smisla za napravo domačega kmečkega orodja. Narodno gospodarstvo trpi v tem neizmerno škodo. — Da se povrnem k stvari. Na tretji stopnji bi bilo treba seznaniti mladino z domačim gospodarskim orodjem zlasti z vsemi deli voza, pluga, brane i. t. d. Učitelj naj bi se delati zlasti one dele orodja, ki se radi starejo kakor: toporišče, ročice, teltnice, oje, škarje (pri vozu) preme itd. Razumeti morajo učenci sestavo kolesa. Tu sem spada že precejšnja zaloga orodja kakor: mizarški stol, razne sekire, žaga, pile, svedri, oblič, dleta itd. Najvažnejša naprava pa se mi zdi rezilni stol (rzevni stol), ki je znan menda le v ribniškem in velikolaškem okraju. Naprava je zelo preprosta, a se da tako mnogovrstno rabiti, da bi izgubil mož »suhe robe« takoj vse veselje do dela, če bi izvirnega stola ne imel. Ta priprava je ognjišče rokotvornosti Ribničana in Laščana.

V nadaljnjo stopnjo bi spadalo modeliranje, ki je zlasti velikega pomena za one kraje, kjer je razvita steklarska, lončarska in železna obrt in industrija. Pozebiti bi se ne smelo udelovanje lesa, umetno izrezovanje in izžiganje. Spoznavanje barv in lakov — barvanje, lakiranje, imitiranje — vse to spada k rokotvornemu pouku, ker se s tem zadnje navedenim goji čut in ukus za lepoto izvršenih objektov.

Je sicer še mnogo družega, ki spada k rokotvornemu pouku, toda moj namen ni podati tu kak podroben načrt, zadovoljen bom, če vzbudim za stvar potrebno zanimanje.

Kedaj naj se uvede rokotvorni pouk. Pričetek rokotvornega pouka bi bilo 3. šolsko leto in naj bi se raztezal do konca šolske obveznosti, t. i. do konca nadaljevalne šole. Svaril bi tu pred tistimi igračkami s papirjem in lepenko, ki nimajo nobene praktične vrednosti. Kar nima pomena za življenje, naj se ne dela, temveč le to, kar meri na praktično uporabo ali na predmet tukajšnje praktične vrednosti. Pri tem se spominjam na ročna dela deklic. Koliko truda, koliko vbadljajev in zanj — in konec vsega truda je ubog vzorček brez vsake praktične uporabe. Poznal sem šole, ko so dosegle deklice veliko spretnost v kvačkanju, vezenju in pletenju — a čipke, nogavice in rokavice so si kupovale; raztrganega perila pa niso znale zakrpati, kaj-li še narediti novo srajco, predpasnik ali krilo. Veliko truda in napora — malo užitka — učenje, da se pozabi. Važnejši kakor v vsakdanji, bi rokotvorni pouk v nadaljevalni šoli. V tej dobi ima mladina večjo fizično sposobnost in več smisla za praktično delo. Uverjen sem pa tudi, da bo dobila mladi

šina v teh znano razposajenih letih v rokotvornem pouku primerne voike moralne vrednosti. — Spominjam se na nekaj podobnega iz svojega delovanja na deželi. V mojem službenem kraju — (bilo je leta 1896.) — je bila trtna uš uničila vse vinograde. Začelo se je pridno z obnovo novih nasadov. Na milijone trt je bilo treba nabaviti. Kje dobiti požlahtnjenih trt? Poslužili smo se mladine ponavljalne šole. Prišel sem jih učiti cepjenja. Ihtro in spretno jim je šlo to delo od rok in v kratkem smo imeli pravo tovarno za cepjenje trt. Najboljši in najspretnjši ceplarji so bili ti učenci; tolike vestnosti in marljivosti ni bilo najti nikjer. — V tej dobi bi bil rokotvorni pouk mladini moralni vade mecum.

Obseg rokotvornega pouka je silno obsežen in prepičan sem, da bo kraj od kraja zelo variral. Ne bo se prilegalo za vsak kraj eno in isto, kakor ni vse za vsacega, niti vsak za vse. Pouk bo moral biti krajevnega pomena in potrebe, individualnega značaja, ker bo treba upoštevati zmožnosti in nagnjenja. Obseg rokotvornega pouka bodo določevali trije faktorji: lokalne razmere, sposobnost učitelja in individualnost mladine. Vsak kraj ima nekaj specielno svojega; to bo treba uvaževati, če hočemo pouku uspeh, med ljudstvom zadovoljnosti in pri mladini vneemo za pouk. — Paziti bo treba, da se ne zabrede s poukom v moistrovanje posameznih rokodelcev. Rokotvorni pouk nima namena klicati v življenje izurjenih rokodelcev, temveč gojiti v mladini ročnost in ljubezen do dela ter dajati napotke njihovu bodočemu poklicu. Ravnotako pogrešeno bi bilo, če bi se gojila »tisočera umetnost« (Tausendkünsterei). Nevarnost je, da postane tak učenec domišljav v vase zaljubljen nestanovitnež, ki ne najde nikjer svojega poklica. — Pri upeljavi rokotvornega pouka tedaj preduparek, premislek, da se doseže oni cilj, zaradi katerega je poklican v življenje!

To so, dragi čitatelj, kaj ne, teoretične misli. Kako pa s praktično uredbo? Kdo naj uči? Kje so za to izvežbani učitelji? — Česar ni, treba bo dobiti. Poznam mnogo učiteljev, ki bi jim izvedba omenjenega načrta ne delala bog zna kakšnih preglavic, da bi le imeli potrebno orodje in primeren načrt, pa bi takoj pričeli z delom. Toda obojega ni, ne orodja ne načrta. — Za naše razmere primeren načrt bo treba seveda sestaviti. Stvar bo morala vzeti v roke enketa, ki bo sestavljena iz strokovnjakov in praktično izkušenih učiteljev. Prav bi bilo, da se ozre ta enketa tudi po načrtih rokotvornega pouka onih držav, kjer se ta pouk goji že več let. — Orodje in kar je potreba za pouk, nabavili bodo, kakor druga učila, krajevni faktorji. Uverjen sem, da bo tudi država v ozira vrednih primerih priskočila na pomoč. Najtežje vrašanje je, odkod vzeti toliko, za ta pouk sposobnih učiteljev? Zopet sem pri nesrečni pripravnici, ki ne nudi učitelstvu dovolj in takega znanja, da bi zamoglo brez večnih kurzov vršiti s pridom svoje delo med ljudstvom. Edina rešitev je zopet kurz, dokler se porodniški domovi učiteljstva časovnim razmeram in potrebam ne reformirajo. Obrtna šola bo morala zopet nekaj iz svojega duševnega kapitala ljudskemu šolstvu posoditi. Upam, da ta kapital ne bo brezobresten, ker sem uverjen, da se bo z uvedbo rokotvornega pouka v ljudskih šolah povzdignilo in razmnožilo obrtno šolstvo zelo bujno po naši kraljevini.

H koncu bi odgovoril le še na vprašanje, kje naj bi se pouk vršil? — Če le mogoče, naj bi bila za ta pouk posebna soba; kjer pa ni prostora, uporablja naj se šolska soba. Pred letom sem pisal v »Učit. Tovaršu« »Nekaj misli o gospodinjstvih rečajah«. Ob tisti priliki sem podarjal, da je skoraj v vsaki župniji kak društveni dom. Tam stoji dvorane po tedne in mesece prazne. Ali bi ne bilo praktično in ljudstvu v korist, če se dajo taki internistično uporabljeni lokali na razpolago pouku in kulturnemu stremeljenju! — Sicer sem pa mnenja, če ima ljudstvo dovolj gmotnih sredstev za manj važne stvari, moralo bo najti tudi sredstev za one neobhodno potrebne naprave, ki ga bodo duševno in gmotno dvignile na višjo kulturno stopnjo.

K sklepu samo še to, da je treba pred uvedbo tega pouka temeljitih premislekov, ker mnogo zavoženega se da spraviti na pravo pot, zavoženih javnih zadev pa nikoli, da bi ne metale dolge uničujoče sence za seboj. »Naglost ni dobra«, je rekel polž, ki je lezel sedem let čez plot in padel konečno na ono mesto nazaj, s katerega se je podal na pot. — Ni vsak strokovnjak — strokovnjak, kakor

ni vsak mojster — mojster. Gorkota je blagodejen pojav; razbeljena peč je tudi gorkota, a ta je opeče. Prevarek je več vreden, kakor deset ur hoda.

MIROSLAV ZOR:

Počitniška potovanja.

Velik je pomen učil in nazoril pri pouku, to poudarjajo vsi stari in moderni pedagogi — in po pravici, kajti, kako si more otrok, ki se šele duševno razvija, predstavljati iz samih besed dotični predmet. Seveda — lahko si ga predstavlja, toda tako nepopolno, tako površno, da se o pravem predstavljanju niti govori ne more.

Pri nekaterih predmetih, n. pr. pri zgodovini in zemljepisju se pa sploh ne more pripraviti zadostnih učil, tukaj je največje važnosti dobra slika in živa učiteljeva beseda. Marsikdo od cenjenih tovarišev je sam izkusil v letih svojega študiranja kako dolgočasen je bil pouk pri nekaterih učiteljih in nasprotno, kako je bil zanimiv zopet pri drugih. Kaj je bilo temu vzrok? Samo učitelj, ki je znal lepo in živahno podajati predpisano snov, ki je znal vplesti med podajanje razne anekdote iz lastnega življenja, z lastnih potovanj. Tak pouk je zanimiv in živahen in vsak učenec napeto posluša učiteljeve besede.

Kako pa si pridobi učitelj spretnost zanimivega podajanja? Kakor pri vsem učenju, tako so tudi tukaj največje važnosti učila in doživljanje. Samo oni lahko prepričevalno govori, ki je videl in slišal, kratko rečeno, ki je doživel to, kar pripoveduje.

Sedaj pa vzemimo zemljepisje. Kako bo učitelj poučeval zanimivo, če pozna pokrajino, v katero duševno popelje svoje učence, le iz knjig? Ali se jim ne bo zdel pouk presuhoparen, ker jim učitelj pripoveduje le statistične podatke, v knjigi opisane socialne razmere itd. pa še to z veliko nesigurnostjo, brez lastnega prepričanja!

Učiteljeva naloga je vzgajati njemu poverjen naraščaj v dobre državljane. Vsak dober državljan pa mora poznati svojo ožjo in tudi širšo domovino, kajti le tedaj bo ljubil svoj dom, le tedaj bo ponosen na svojo državo.

Ravno ljubezni in narodnega ponosa posebno primanjkuje mlajšemu svetu, ki ga je izprevrgla vojna iz idealnopožrtvalne narodnosti v najpodlejši egoizem, ki gre samo za denarjem in osebnem koristju. Učitelj, ki je vzgojitelj mladega naraščaja lahko največ pripomore, da se vzgoje državljani, ki ljubijo svojo domovino ne samo z besedo, temveč tudi z dejanjem. Ne samo to kar mora, kar more, to je vsakdo storiti dolžan, posebno v naši mladi Jugoslaviji.

Učitelj mora sam poznati svojo domovino, potem bo šele lahko pravilno reševal svojo nalogo. Svojo domovino spozna pa najlažje, če jo prepotuje.

Torej potovanje! Učitelj ima mnogo prilike za potovanje v velikih in drugih počitnicah med letom. Počitnice potrebuje učitelj, da se spočije od duševnega napora, ki ga je imel med letom, in najlepši ter obenem najkoristnejši je odpočitek in razvedrilo na potovanjih. Potuj po svoji domovini, da se ozdraviš in, da jo spoznaš!

Mnogim niso dana sredstva za potovanje, toda lahko bi se temu odmoglo. Dijaki imajo svoj ferijalni savez, ki jim nudi največje ugodnosti, zakaj ne bi imelo tudi učiteljstvo svojo počitniško zvezo. Morda bi se dalo učiteljsko društvo združiti s ferijalnim savezom in potem bi potovali dijaki in učitelji vzajemno ter se medsebojno podpirali.

Ali se res kaj takega ne bi dalo izvršiti? Začelo se je gibanje pred kratkim, prišlo pa se je le učiteljstvo iz treh krajev širne Slovenije? Kje pa so drugi? Ali je res med učiteljstvom tako malo zanimanja za potovanje?

Začetek je seveda težak, kakor povsod, a z le malo vztrajnostjo se bo dosegel naš cilj.

Začetkom junija — natančni čas se še pravočasno objavi — se bo vršil sestanek vseh prijateljev potovanja v Ljubljani in zato prosim cenjene tovariše in tovarišice, naj se prijavijo za sestanek in pošljejo svoje naslove, morda tudi na kratko označeno svoje mnenje na naslov: M. Zor, Mokronog 12.

Iz naše organizacije.

Društvene vesti.

+ Učiteljsko društvo za ormoški okraj zleteli dne 2. junija 1921 v Središče, ter zboruje v tamkajšnji šoli ob pol 10. uri dopoldne po sledečem redu:

1. Zapisnik zadnjega zborovanja.
2. Društvene vesti.
3. Življenjepis Davorina Trstenjaka. Podava tovariš Anton Porekar.
4. Črtice iz življenja tovariša Ivana Kosija. Podava tovariš Franjo Megla.
5. Učitelj organist — podava tov. Domicijan Serajnik.
6. Slučajnosti.

Društvo je mnenja, da malce razvedrila nobenemu tovarišu ne more škodovati. Zato pričakuje, da se vdeležijo izleta vsi tovariši in vse tovarišice iz okraja ne vpoštevajoč ali imajo par kilometrov več ali manj do Središča. Da se to raj vidimo vsi! — Odbor.

+ Učiteljsko društvo za kočevski okraj zboruje dne 4. junija v Sodražici. Zborovanje združeno z občinim zborom se prične točno ob 9. uri dopoldne. Dnevni red: 1. Potrošačka zadruga. Poroča nadučitelj M. Vrbič. 2. Občni zbor: a) Nagovor predsednika, b) Poročilo tajnice in blagajničarke, c) Volitev novega odbora, d) Volitev delegatov za skupščino UJU. 3. Slučajnosti. Polnoštevilne udeležbe se nadeja Odbor.

+ Okrajno učiteljsko društvo za litjski okraj zboruje v Ljubljani dne 4. junija 1921.

Dnevni red: 1. Ob pol 9. uri dop. ogled tobačne tovarne. Vsi udeleženci naj se točno ob navedenem času zbere pri tovarniškem vratarju.

2. Nato se vrši zborovanje v 1. mestni deški ljud. šoli na »Ledini« z naslednjim sporedom:

- a) Tovariš Janko Blagajne: »Nekaj smernic o rokotvornih rečajah«.
- b) Tovarišica Franja Jankovičeva: »Razgovor o delovanju učiteljice na izvenšolskem polju specielno za naš okraj«.
- c) Resolucije glede zakonskih učit. parov. —
- d) Prosti predlogi in nasveti.

K polnoštevilni udeležbi vabi odbor.

+ Učiteljska gospodarska in kreditna zadruga v Celju registrirana zadruga z omejeno zavezo ima svoj redni občni zbor v nedeljo, dne 29. maja 1920 ob 8. uri zjutraj v okoliški šoli (spodaj) v Celju s sledečim dnevnim redom: 1. Poročilo načelstva o poslovanju zadruge v letu 1920. 2. Poročilo nadzorstva. 3. Odobrenje letnega računa za 1. 1920. 4. Čitanje revizijskega poročila »Zadružne Zveze« v Celju in ukrepi radi njega. 5. Volitve v nadzorstvo. 6. Slučajnosti. Naše zadrugarke v Celju in v bližnji okolici vabi k obilni udeležbi Odbor.

+ Krško okrajno učiteljsko društvo zboruje v soboto dne 4. junija t. l. ob pol 11. uri dopoldne v risarski dvorani mešč. šole.

Dnevni red: 1. Predsednikovo poročilo.

2. Predavanje tov. Frana Zagorca in tovarišice Milene Zagarjeve: »Izvenšolsko kulturno in prosvetno delovanje učiteljstva« (zadnje s posebnim ozirom na delovanje učiteljice).

3. Volitev delegatov za delegacijsko zborovanje v Celju.

4. Slučajnosti.

Popoldne ob 3. uri predstava »Pogumni Tonček«, ki jo priredi krška ljudska šola v prid »Jugoslovanski Matice«.

+ Učiteljsko društvo za Svetlenartski okraj zboruje v sredo 8. junija t. l. pri Sv. Juriju v Sl. Gorici ob 10. uri dopoldne z dnevnim redom: 1. poročilo predsednikovo o društvu samem in širšem sosvetu iz Ljubljane; 2. zapisnik; 3. poročilo o podrobnem načrtu zemljepisja in zgodovine po enketi; 4. zgodovina domače šole ref. tov. Mat. Perger; 5. določanje in podedovanje spola pri rastlinah, živalih in človeku, po tov. Jakopcu; 6. predlogi, nasveti. — tovariši, tovarišice, pridite vsi, bo marsikaj novega in poučnega. — Odbor.

Iz Jugoslavije.

— Načrt šolskega zakona. Komisija, ki izdeluje po nalogu ministrstva prosvete enotni šolski zakon za vso državo, je končala načelno razpravo o načrtu zakona. V načelu je izrečena popolna enakopravnost med učitelji in učiteljicami, ki so jim zajamčene materialne pridobitve zadnjega zakona o plačah. Sprejet je tudi princip šolskih upraviteljev, ki so obenem predsedniki krajskih šolskih odborov, in okrajnih nadzornikov, ki vršijo poše v lastnih uradih ločeno od drugih oblasti. Načrt vsebuje novo poglavje o ustanovah za narodno prosveto. Za vstop v šolo se zahteva dovršeno sedmo starostno leto. Za razred je potreba 40 otrok. Načrt govori o socialnem šolstvu za gluhoneme, slepce, manj nadarjene in zanemarjene. Učiteljstvo na teh šolah je po pravicah slično onemu meščanskim šol. Okrajni nadzorniki bodo začasni in stalni. Pri njih imenovanju pripada pravica predlaganja tudi Udruženju jugoslovanskega učiteljstva. Prehodne določbe govore o zavarovanju pridobitvenih pravic in o postopanju za uveljavljanje novega zakona v vsej državi. Načrt bo razmotrival najprej glavni prosvetni svet, ki bo organiziran tako, da dobi posebno sekcijo za osnovno šolstvo.

— Pravila o učnih knjigah in pomožnih učilih. »Uradni List« z dne 10. t. m. prinaša naredbo ministrstva prosvete glede izdajanja in zalaganja učnih knjig in pomožnih učil za narodne, srednje in strokovne šole, ki so podrejene ministrstvu prosvete. Vse one, ki bi se zanimali za ta navodila, opozarjamo na štev. 50. »Uradnega Lista«.